

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)
zo 7. septembra 2004 *

Vo veci C-127/02,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES,

podaný rozhodnutím Raad van State (Holandsko) z 27. marca 2002 a doručený Súdnemu dvoru 8. apríla 2002, ktorý súvisí s konaním:

Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee,

Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels

proti

Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,

* Jazyk konania: holandčina.

za účasti

Coöperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij UA,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr P. Jann, C. W. A. Timmermans, C. Gulmann (spravodajca), J.-P. Puissochet a J. N. Cunha Rodrigues, sudcovia R. Schintgen, S. von Bahr, R. Silva de Lapuerta,

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: M.-F. Contet, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 18. novembra 2003

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee, v zastúpení: C. A. M. Rombouts, advocaat,

- Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, v zastúpení: A. J. Durville, advocaat,

- Coöperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij UA, v zastúpení: G. van der Wal, advocaat,

- holandská vláda, v zastúpení: H. G. Sevenster a N. A. J. Bel, splnomocnení zástupcovia,

- Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: G. Valero Jordana, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci J. Stuyck, avocat,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 29. januára 2004,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 6 smernice Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (Ú. v. ES L 206, s. 7, ďalej len „smernica o biotopoch“).

- 2 Tento návrh vyplynul z právneho sporu Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee (Národné združenie na ochranu mora Wadden, ďalej len „Waddenvereniging“) a Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels (Holandské združenie na ochranu vtáctva, ďalej len „Vogelbeschermingsvereniging“) proti Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (Štátny tajomník pre poľnohospodárstvo, ochranu krajiny a rybárstvo, ďalej len „štátny tajomník“), v ktorom ide o povolenia, ktoré vydal posledne menovaný Coöperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij UA (Družstevná výrobná organizácia holandského rybárstva srdcovky jedlej, ďalej len „PO Kokkelvisserij“) na mechanický lov srdcoviek jedlých na osobitnom chránenom území (ďalej len „OCHÚ“) mora Wadden v zmysle článku 4 smernice Rady 79/409/EHS z 2. apríla 1979 o ochrane voľne žijúceho vtáctva (Ú. v. ES L 103, s. 1, ďalej len „smernica o ochrane vtáctva“).

Právny rámec

Smernica o ochrane vtáctva

- 3 Podľa článku 4 ods. 1 a 2 smernice o ochrane vtáctva majú členské štáty vyhlásiť oblasti zodpovedajúce ornitologickým kritériám uvedeným v týchto ustanoveniach za OCHÚ.
- 4 Článok 4 ods. 4 smernice o ochrane vtáctva stanovuje:

„Čo sa týka ochrany oblastí uvedených vyššie v odsekoch 1 a 2, členské štáty podniknú náležité kroky na zabránenie znečistenia alebo poškodzovania biotopov

alebo akýchkoľvek rušivých vplyvov pôsobiacich na vtáctvo, pokiaľ by boli vážne vzhľadom na ciele tohto článku. Členské štáty sa takisto budú snažiť zabrániť znečisteniu alebo poškodzovaniu biotopov mimo týchto chránených území.“

Smernica o biotopoch

5 Článok 6 smernice o biotopoch uvádza:

„1. Pre osobitne chránené územia vytvoria členské štáty potrebné ochranné opatrenia obsahujúce v prípade potreby príslušné plány riadenia, osobitne navrhnuté pre dané lokality alebo začlenené do ďalších plánov rozvoja, a primerané štatutárne, administratívne alebo zmluvné opatrenia, ktoré zodpovedajú ekologickým požiadavkám typov prirodzených biotopov uvedených v prílohe I a druhov uvedených v prílohe II, vyskytujúcich sa v týchto lokalitách

2. Členské štáty podniknú primerané kroky, aby sa na osobitne chránených územiach predišlo poškodeniu prirodzených biotopov a biotopov druhov, ako aj rušeniu druhov, pre ktoré boli územia označené za chránené, pokiaľ by takéto rušenie bolo podstatné vo vzťahu k cieľom tejto smernice.

3. Akýkoľvek plán alebo projekt, ktorý priamo nesúvisí so správou lokality alebo nie je potrebný pre ňu, ale môže pravdepodobne významne ovplyvniť túto lokalitu, či už samotne, alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi, podlieha primeranému

odhadu jeho dosahov na danú lokalitu z hľadiska cieľov ochrany lokality. Na základe výsledkov zhodnotenia dosahov na lokalitu a podľa ustanovení odseku 4 príslušné vnútroštátne orgány súhlasia s plánom alebo projektom iba po presvedčení sa, že nepriaznivo neovplyvní integritu príslušnej lokality, a v prípade potreby po získaní stanoviska verejnosti.

4. Ak sa aj napriek negatívnemu odhadu dosahov na lokalitu a pri neexistencii alternatívnych riešení plán alebo projekt musí realizovať z dôvodov vyššieho verejného záujmu, vrátane záujmov sociálnej a ekonomickej povahy, členský štát prijme všetky kompenzačné opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, že celková koherencia sústavy Natura 2000 bude ochránená. O prijatých kompenzačných opatreniach informuje Komisiu.

Ak sa v príslušnej lokalite vyskytuje prioritný biotop a/alebo prioritný druh, jediné dôvody, ktoré môžu prichádzať do úvahy, sú tie, ktoré sa týkajú zdravia alebo bezpečnosti ľudí, priaznivých dôsledkov primárneho významu na životné prostredie alebo tiež stanoviska Komisie k ďalším nevyhnutným dôvodom vyššieho verejného záujmu.“

- 6 Podľa článku 7 smernice o biotopoch nahradia „záväzky vyplývajúce z článku 6 ods. 2, 3 a 4 tejto smernice akékoľvek záväzky vyplývajúce z prvej vety článku 4 ods. 4 smernice o ochrane vtáctva, pokiaľ ide o územia klasifikované podľa článku 4 ods. 1 alebo podobne uznané podľa článku 4 ods. 2 uvedenej smernice, a to odo dňa vykonania tejto smernice alebo oznámenia, alebo uznania členským štátom podľa smernice o ochrane vtáctva, ak je tento druhý dátum neskorší.“

Vnútroštátne právo

- 7 Podľa článku 12 ods. 1 *Natuurbeschermingswet* (zákon o ochrane prírody) je bez povolenia Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (minister poľnohospodárstva, ochrany krajiny a rybárstva, ďalej len „minister“) alebo v rozpore s podmienkami uvedenými v tomto povolení zakázané vykonať, nechať vykonať alebo strpieť činnosti, ktoré sú škodlivé pre prírodnú integritu alebo pre prírodovedný význam chránenej prírodnej pamiatky, alebo ktoré zmenia charakter takejto prírodnej pamiatky. Podľa ods. 2 uvedeného článku sa za činnosti, ktoré sú škodlivé pre prírodnú integritu alebo pre prírodovedný význam chránenej prírodnej pamiatky, považujú tie činnosti, ktoré ovplyvňujú podstatné vlastnosti uvedené v rozhodnutí o vyhlásení chránenej prírodnej pamiatky.
- 8 Podľa vyhlášky zo 17. novembra 1993, ktorou bolo vyhlásené more Wadden za štátnu prírodnú pamiatku, a z dôvodovej správy tejto vyhlášky, ktorá je jej neoddeliteľnou súčasťou, je politika udeľovania a odnímania povolení podľa *Natuurbeschermingswet* spojená s politikou, ktorá sa vykonáva v rámci *Planologische Kernbeslissing Waddenzee* (Centrálny plán rozvoja Waddenzee, ďalej len „CPR Waddenzee“). Podľa uvedenej dôvodovej správy sa vytvára primeraný rámec, aby mohli byť v súlade s postupom upraveným v *Natuurbeschermingswet* kontrolované činnosti, ktoré by mohli škodiť hlavnému účelu CPR Waddenzee, ktorý spočíva v trvalej ochrane a v trvalom rozvoji tohto mora ako prírodnej oblasti a hlavne miesta, na ktorom nachádzajú sem prilietajúce vtáky potravu, hniezdovisko a odpočinok. V tomto rámci sú ľudské činnosti s hospodárskym významom v tejto oblasti možné len po dostatočnom zvážení ich súladu s hlavným účelom. Zamýšľané činnosti v mori Wadden je teda potrebné skúmať v súvislosti s uvedeným účelom a s uvedenými politikami a zväziť ich súlad s nimi.

- 9 Kapitola pobrežného rybolovu CPR Waddenzee bola ďalej rozpracovaná uznesením vlády Structuurnota Zee- en kustvisserij „Vissen naar evenwicht“ (oznámenie o štruktúre lovu rýb na širom mori a pri pobreží — „vyvážený lov rýb“) z 21. januára 1993. Toto rozvádza politiku lovu mušlí najmä v mori Wadden pre roky 1993 až 2003 a obsahuje rad obmedzení pre lov srdcoviek jedlých. Určité oblasti tejto štátnej prírodnej pamiatky sú pre lov srdcoviek jedlých trvalo uzavreté a dokonca aj v rokoch chudobných na potravu bolo 60 % pokrytej srdcovkami a slávkami jedlými. To, že nebolo pokrytých 100 % priemernej potreby potravy, je zapríčinené tým, že sa vtáci živia aj inou potravou (šklabkami, jedlými mušľami a krabmi).
- 10 Zo zásady ochrany podľa CPR Waddenzee vyplýva, že vždy, keď sa podľa najlepšie dostupných informácií objavia zjavné pochybnosti o neexistencii významných negatívnych následkov pre ekosystém, toto treba vykladať v prospech ochrany mora Wadden. Podľa predkladajúceho uznesenia z väčšiny disponibilných a preštudovaných vedeckých prieskumov nevyplýva jednoznačne, že by mal mechanický lov srdcoviek závažné nepriaznivé následky pre ekosystém mora Wadden.

Konanie pred vnútroštátnym súdom a prejudiciálne otázky

- 11 Rozhodnutiami z 1. júla 1999 a 7. júla 2000 (ďalej len „rozhodnutia napadnuté v konaní pred vnútroštátnym súdom“) vydal štátny tajomník PO Kokkelvisserij povolenia na mechanický lov srdcoviek v období od 16. augusta do 25. novembra 1999 a od 14. augusta do 30. novembra 2000 pri dodržaní určitých podmienok.

- 12 Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging napadli tieto rozhodnutia pred štátnym tajomníkom, ktorý rozhodnutiami z 23. decembra 1999 a z 19. februára 2001 vyhlásil tieto námietky proti dotknutým rozhodnutiam v pôvodnom konaní za neopodstatnené a odvolania zamietol.
- 13 Spomenuté spolky na ochranu prírody podali proti týmto zamietavým rozhodnutiam žalobu na Raad van State. V zásade uvádzali, že povolený lov srdcoviek spôsobom uvedeným v predmetných rozhodnutiach v pôvodnom konaní zásadne poškodzuje geomorfológiu, ako aj flóru a faunu dna mora Wadden. Tento lov zasahuje do výskytu potravy vtákov a spôsobuje zmenšenia ich populácie, najmä lastúrničiaru strakatého a kajky morskej. Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging okrem toho uvádzali, že rozhodnutia porušujú smernicu o biotopoch a smernicu o ochrane vtáctva.
- 14 Pokiaľ ide o otázku, či bol článok 6 ods. 2 až 4 smernice o biotopoch správne prebratý do holandského právneho poriadku, Raad van State uvádza, že článok 12 Natuurbeschermingswet síce výslovne nepreberá povinnosti vyplývajúce z článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch, umožňuje však výklad v súlade so smernicou. Rovnako ako vo vzťahu k tomuto ustanoveniu, neobsahuje Natuurbeschermingswet ani žiadne predpisy na vykonanie článku 6 ods. 3 a 4 smernice o biotopoch. Taktiež neexistujú žiadne iné všeobecne záväzné predpisy preberajúce článok 6 ods. 3 a 4 smernice o biotopoch, ktoré by sa nejakým iným spôsobom použili na more Wadden.
- 15 Súd predkladajúci návrh na začatie prejudiciálneho konania pripomína, že podľa názoru Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging, s prihliadnutím na rozšírenie lovu srdcoviek v OCHÚ v mori Wadden, existuje „plán alebo projekt“, ktorý sa musí podriaďiť „preskúmaniu súladu s ochranou prírody“ v zmysle článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch, pričom podľa štátneho tajomníka sa na spomínanú

činnosť vzťahuje článok 6 ods. 2 smernice, keďže ide o činnosť, ktorá sa vykonáva už dlhodobo niekoľko rokov a jej intenzita nenarastá.

- 16 V súvislosti so vzťahom medzi ods. 2 a 3 článku 6 smernice o biotopoch Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging uviedli, že napriek tomu, že sa má činnosť, na ktorú boli udelené povolenia posudzovať ako „plán alebo projekt“ v zmysle ods. 3 tohto článku, má sa skúmať tiež podľa článku 6 ods. 2. Vystáva tu teda otázka, či sa má ods. 3 považovať za osobitnú podmienku ods. 2, takže sa majú oba odseky použiť kumulatívne, alebo ako ustanovenie s rozdielnym a autonómnym dosahom v tom zmysle, že sa ods. 2 vzťahuje na doterajšie používanie a článok 3 na nové plány alebo projekty.
- 17 Raad van State si kladie otázku, za akých podmienok sa má vykonať „primeraný odhad“ dosahu plánu alebo projektu na dotknutú lokalitu. Ďalej je tu otázka, podľa akých kritérií sa má posúdiť, či ide o „potrebné opatrenia“ alebo o „primeraný odhad“; berúc rovnako do úvahy pravidlo uvedené v článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch, podľa ktorého vnútroštátne orgány súhlasia s plánom alebo projektom iba po presvedčení sa, že nepriaznivo neovplyvní integritu príslušnej lokality.
- 18 Nakoniec je dôležitá aj otázka, či majú články 6 ods. 2 a 3 smernice o biotopoch bezprostredný účinok.

- 19 Za týchto okolností Raad van State rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1) a) Majú sa pojmy „plán alebo projekt“ uvedené v článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch vykladať tak, že medzi ne patrí aj činnosť vykonávaná už niekoľko rokov, na ktorú sa však v zásade každý rok vydáva časovo obmedzené povolenie, pričom sa vždy nanovo posudzuje, či a v ktorých častiach lokality možno túto činnosť vykonávať?

b) V prípade zápornej odpovede na otázku 1a: Je potrebné dotknutú činnosť považovať za „plán alebo projekt“ vtedy, ak sa intenzita tejto činnosti v priebehu rokov zvýšila, alebo ak toto zvýšenie bolo vyvolané až vydaním povolení?

2) a) Ak z odpovede na otázku 1 vyplynie, že ide o „plán alebo projekt“ v zmysle článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch, je potrebné článok 6 ods. 3 smernice o biotopoch považovať za výnimku z ustanovení odseku 2 alebo za ustanovenie, ktoré má osobitnú, samostatnú pôsobnosť v tom zmysle, že napríklad,

i) odsek 2 sa vzťahuje na doterajšie používanie a odsek 3 na nové plány alebo projekty, alebo že

ii) odsek 2 sa vzťahuje na správne opatrenia a odsek 3 na iné rozhodnutia, alebo že

iii) odsek 3 sa vzťahuje na plány alebo projekty a odsek 2 na ostatné činnosti?

b) Možno v prípade, keď článok 6 ods. 3 smernice o biotopoch treba považovať za výnimku z ustanovení odseku 2, uplatniť obidva odseky kumulatívne?

3) a) Má sa článok 6 ods. 3 smernice o biotopoch vykladať tak, že o „plán alebo projekt“ ide už vtedy, ak určitá činnosť môže nepriaznivo ovplyvniť dotknutú oblasť (na tento účel sa vyžaduje vykonať „primeraný odhad“, ktorým by sa zistilo, či nepriaznivé vplyvy sú „významné“), alebo je v súlade s týmto ustanovením potrebné vykonať „primeraný odhad“ až vtedy, ak (s dostatočnou pravdepodobnosťou) možno vychádzať z toho, že „plán alebo projekt“ vyvolá významné nepriaznivé vplyvy?

b) Podľa akých kritérií je potrebné skúmať, či plán alebo projekt v zmysle článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch, ktorý priamo nesúvisí so správou lokality alebo nie je pre ňu potrebný, môže takúto oblasť samostatne alebo v spojení s inými plánmi a projektmi významne nepriaznivo ovplyvniť?

- 4) a) Podľa akých kritérií je potrebné v rámci uplatnenia článku 6 smernice o biotopoch skúmať, či boli podniknuté „primerané kroky“ uvedené v odseku 2 tohto ustanovenia alebo či ide o „primeraný odhad“ v spojení s potrebným určením pred povolením plánu alebo projektu v zmysle odseku 3?
- b) Majú výrazy „primerané kroky“ a „primeraný odhad“ samostatný význam, alebo je potrebné v rámci ich posúdenia zohľadniť tiež článok 174 ods. 2 Zmluvy EŠ, najmä v ňom zakotvenú zásadu ochrany?
- c) V prípade, že je potrebné zohľadniť zásadu ochrany zakotvenú v článku 174 ods. 2 Zmluvy EŠ, znamená to tiež, že je možné povoliť určitú činnosť, akou je sporný lov srdcovky jedlej, ak zjavne nemožno pochybovať o tom, že nedôjde k možným významným nepriaznivým vplyvom, alebo túto činnosť možno povoliť iba vtedy, ak vôbec nemožno pochybovať o tom, že takéto vplyvy nenastanú, alebo ak ich absenciu možno s istotou konštatovať?
- 5) Má článok 6 ods. 2 resp. ods. 3 smernice o biotopoch priamy účinok v tom zmysle, že sa jednotlivец môže pred vnútroštátnym súdom odvolávať na jeho ustanovenia a tento súd mu musí poskytnúť právnu ochranu vyplývajúcu z priameho účinku, ako to vyplýva okrem iného z rozsudku [zo 14. decembra 1995] Peterbroeck [(C-312/93, s. I-4599)]?“

20 Uznesením z 25. apríla 2004 bola zamietnutá žiadosť PO Kokkelvisserij o povolenie predložiť písomné pripomienky k návrhom generálnej advokátky, alebo o umožnenie odpovedať iným spôsobom na tieto návrhy.

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

O otázke 1a)

- 21 Otázkou 1a) sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či spadá mechanický lov srdcoviek, ktorý sa vykonáva už po mnohé roky, ale na ktorý sa vydáva zásadne každý rok povolenie na obmedzené obdobie, pričom sa zakaždým nanovo posudzuje, či sa môže vykonávať táto činnosť, a ak áno, tak v ktorej časti lokality, pod pojem „plán alebo projekt“ článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch.
- 22 Podľa desiateho odôvodnenia smernice o biotopoch „sa musí urobiť primerané vyhodnotenie každého plánu alebo programu, ktorý môže mať významný vplyv na ciele ochrany v lokalite, ktorá bola označená alebo bude označená v budúcnosti“. Toto odôvodnenie sa premietlo do článku 6 ods. 3 smernice, podľa ktorej okrem iného plány alebo projekty, ktoré môžu pravdepodobne významne ovplyvniť danú lokalitu, môžu byť povolené len v prípade, že bol ich dosah na danú lokalitu primerane zhodnotený.
- 23 Smernica o biotopoch pojmy „plán“ a „projekt“ nedefinuje.

- 24 Naproti tomu smernica Rady 85/337/EHS z 27. júna 1985 o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie (Ú. v. ES L 175, s. 40), ktorej šieste odôvodnenie uvádza, že povolenie projektov, ktoré budú mať pravdepodobne významné vplyvy na životné prostredie, by sa malo udeliť len po predchádzajúcom posúdení pravdepodobných významných vplyvov týchto projektov na životné prostredie, definuje v článku 1 ods. 2 pojem „projekt“ takto:

„— realizácia stavieb alebo iných zariadení, alebo plánov,

— iné zásahy do prírodného prostredia a krajiny, vrátane ťažby nerastných surovín.“

- 25 Činnosť, akou je mechanický lov srdcoviek, je zahrnutá pod pojem „projekt“, ako ho definuje článok 1 ods. 2 druhá zarážka smernice 85/337.

- 26 Pojem „projekt“ je dôležitý pre vymedzenie pojmu plán alebo projekt v zmysle smernice o biotopoch, ktorá má, ako vyplýva z uvedených úvah, rovnako ako smernica 85/337 zabrániť tomu, aby boli povolené činnosti bez predbežného preskúmania vplyvov na životné prostredie, ktoré by ho mohli poškodzovať.

- 27 Pojem plán alebo projekt uvedený v článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch teda zahŕňa činnosť, akou je mechanický lov srdcoviek.
- 28 Skutočnosť, že uvedená činnosť sa v predmetnej lokalite pravidelne vykonáva po mnohé roky a že sa na ňu vydáva každý rok povolenie, pričom sa zakaždým nanovo posudzuje, či sa tu môže vykonávať táto činnosť, a ak áno, tak v ktorej časti lokality, nebráni sama osebe tomu, aby bola pri každom podaní žiadosti považovaná za osobitný plán alebo osobitný projekt v zmysle smernice o biotopoch.
- 29 Na prvú otázku písm. a) je potrebné odpovedať tak, že mechanický lov srdcoviek, vykonávaný dlhodobo niekoľko rokov, pre ktorý sa však každoročne vydáva povolenie na obmedzené obdobie, čo zakaždým predstavuje nové posúdenie tak možnosti vykonávať túto činnosť, ako aj lokality, kde bude vykonávaný, spadá pod pojem „plán“ alebo „projekt“ v zmysle článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch.

O otázke 1b)

- 30 Vzhľadom na odpoveď na otázku 1a) nie je potrebné odpovedať na otázku 1b).

O druhej otázke

- 31 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta na povahu existujúceho vzťahu medzi ods. 2 a 3 článku 6 smernice o biotopoch.
- 32 Článok 6 ods. 2 smernice o biotopoch v spojení s článkom 7 tejto smernice ukladá členským štátom prijať vhodné opatrenia na zabránenie zhoršenia životného prostredia a podstatného rušenia živočíšnych druhov v OCHÚ, pre ktoré sú tieto územia určené.
- 33 Podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch odsúhlasia vnútroštátne orgány plán alebo projekt, ktorý priamo nesúvisí so správou lokality alebo nie je pre ňu potrebný, ale mohol by významne ovplyvniť túto lokalitu, len po presvedčení sa prostredníctvom primeraného odhadu dosahov plánu alebo projektu, že nepriaznivo neovplyvní príslušnú lokalitu.
- 34 Toto ustanovenie teda zavádza konanie, v ktorom sa prostredníctvom predbežnej kontroly zabezpečuje, aby plány a projekty, ktoré priamo nesúvisia so správou lokality alebo pre ňu nie sú potrebné, ale môžu ju významne ovplyvniť, boli odsúhlasené len, ak nepriaznivo neovplyvnia integritu tejto lokality.
- 35 Ak bol plán alebo projekt odsúhlasený na základe konania podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch, je, pokiaľ sa týka vplyvu tohto plánu alebo projektu na

príslušne chránenú lokalitu, akékoľvek súčasné použitie všeobecnej ochranej normy článku 6 ods. 2 nadbytočné.

- 36 Povolenie plánu alebo projektu podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch nevyhnutne predpokladá, že bolo posúdené, že plán alebo projekt nemôže nepriaznivo ovplyvniť integritu dotknutej lokality a ani nie je spôsobilý vyvolať poškodzovanie alebo podstatné rušenie v zmysle článku 6 ods. 2.
- 37 Nemôže však byť vylúčené, že sa taký plán alebo projekt ukáže byť neskôr, a to aj v prípade, keď nedošlo k žiadnemu pochybeniu, za ktoré by zodpovedali príslušné vnútroštátne orgány, spôsobilý spôsobiť takéto poškodzovanie alebo rušenie. Za týchto okolností umožňuje článok 6 ods. 2 smernice o biotopoch vyhovieť zásadnému cieľu udržať a uchrániť kvalitu životného prostredia spolu s ochranou prirodzeného životného prostredia rovnako pre voľne žijúce zvieratá ako pre rastlinstvo v zmysle prvého odôvodnenia tejto smernice.
- 38 V dôsledku toho treba na druhú otázku odpovedať tak, že článok 6 ods. 3 smernice o biotopoch zavádza postup, v ktorom sa prostredníctvom predbežnej kontroly zabezpečuje, aby plány a projekty, ktoré priamo nesúvisia so správou lokality alebo pre ňu nie sú potrebné, ale môžu ju významne ovplyvniť, boli odsúhlasené len ak nepriaznivo neovplyvnia integritu tejto lokality, zatiaľ čo článok 6 ods. 2 uvedenej smernice stanovuje povinnosť všeobecnej ochrany spočívajúcej v predchádzaní poškodeniu, ako aj rušeniu, ktoré by mohli byť podstatné vo vzťahu k cieľom smernice, a nemôže sa uplatniť súčasne s odsekom 3 toho istého článku.

O tretej otázke

O otázke 3a)

- 39 Podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch vyžadujú plány alebo projekty, ktoré priamo nesúvisia so správou lokality alebo nie sú pre ňu potrebné, ale môžu pravdepodobne významne ovplyvniť túto lokalitu, či už samostatne, alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi, primeraný odhad ich dosahov na danú lokalitu z hľadiska cieľov ochrany lokality.
- 40 Rovnako požiadavka vykonať primeraný odhad dosahov plánov a projektov závisí od podmienky, že tieto plány a projekty môžu predmetnú lokalitu významne ovplyvniť.
- 41 Pre spustenie mechanizmu ochrany prírody podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch sa nepredpokladá, ako to ináč vyplýva aj z publikácie Komisie s názvom „Starostlivosť o lokalitu Natura 2000 — Ustanovenia článku 6 smernice 92/43/EHS o biotopoch“, istota, že plány alebo projekty predmetnú lokalitu významne ovplyvnia, ale postačuje len pravdepodobnosť, že plán alebo projekt má takýto vplyv.
- 42 K článku 2 ods. 1 smernice 85/337, ktorý má v podstate totožné znenie s článkom 6 ods. 3 smernice o biotopoch, že „členské štáty prijímú všetky potrebné opatrenia, aby zabezpečili, že pred vydaním povolenia, projekty, ktoré pravdepodobne majú významné vplyvy na životné prostredie..., budú posúdené z hľadiska ich vplyvov“, Súdny dvor usúdil, že tieto projekty môžu mať podstatný vplyv na životné prostredie

(pozri rozsudok z 29. apríla 2004, Komisia/Portugalsko, C-117/02, zatiaľ neuverejnený v Zbierke, bod 85).

- 43 Z toho vyplýva, že článok 6 ods. 3 prvá veta smernice o biotopoch podriaďuje požiadavku vykonať primeraný odhad dosahov plánu alebo projektu podmienke, že existuje pravdepodobnosť alebo nebezpečenstvo, že tento plán alebo projekt významne ovplyvnia predmetnú lokalitu.
- 44 Pri zohľadnení hlavnej zásady ochrany, ktorá je jedným zo základných pilierov politiky vysokej úrovne ochrany, ktorú presadzuje Spoločenstvo v oblasti životného prostredia podľa článku 174 ods. 2 prvého pododseku Zmluvy ES a v ktorej zmysle sa má vykladať smernica o biotopoch, existuje také nebezpečenstvo vtedy, keď sa na základe objektívnych skutočností nedá vylúčiť, že predmetný plán alebo predmetný projekt významne ovplyvní príslušnú lokalitu (pozri analogicky najmä rozsudok z 5. mája 1998, Spojené kráľovstvo/Komisia, C-180/96, Zb. s. I-2265, body 50, 105 a 107). Takýto výklad podmienky, od ktorej závisí odhad dosahu plánu alebo projektu na určitú lokalitu, znamená, že pri pochybnostiach o existencii významného vplyvu je potrebné pristúpiť k takému odhadu, ktorý umožňuje účinne vylúčiť, aby boli povolené plány alebo projekty, ktoré nepriaznivo ovplyvnia integritu príslušnej lokality, a rovnako prispieva k tomu, aby v súlade s tretím odôvodnením a s článkom 2 ods. 1 smernice o biotopoch bol dosiahnutý hlavný cieľ tejto smernice, a sice zachovať biologickú rozmanitosť ochranou prirodzených biotopov, voľne žijúcich zvierat a rastlín.
- 45 Vzhľadom na vyššie uvedené treba na otázku 3a) odpovedať tak, že článok 6 ods. 3 prvá veta smernice sa musí vykladať v tom zmysle, že každý plán alebo projekt nie priamo súvisiaci alebo nevyhnutný pre správu lokality podlieha primeranému

odhadu jeho dosahov na túto lokalitu z hľadiska cieľov jej ochrany, pokiaľ na základe objektívnych skutočností nemožno vylúčiť, že bude mať pravdepodobne na túto lokalitu významný vplyv, a to buď samostatne, alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi.

O otázke 3b)

- 46 Ako vyplýva z článku 6 ods. 3 prvej vety smernice o biotopoch v spojení s jej desiatym odôvodnením, význam dosahu plánov alebo projektov, ktoré priamo nesúvisia so správou lokality alebo nie sú pre ňu potrebné, treba posudzovať vo vzťahu k cieľom ochrany tejto lokality.
- 47 Ak nehrozí, že by takéto plány alebo projekty, napriek tomu, že majú na danú lokalitu vplyv, ohrozovali ciele ochrany tejto lokality, tak ich nemožno hodnotiť ako pravdepodobne spôsobilé významne ovplyvniť predmetnú lokalitu.
- 48 Naopak, ak je tu nebezpečenstvo, že by takéto plány alebo projekty ohrozili ciele ochrany predmetnej lokality, tak sa tieto plány alebo projekty musia nevyhnutne posúdiť ako pravdepodobne spôsobilé významne ovplyvniť túto lokalitu. V rámci prieskumného posúdenia účinkov spojených s týmito plánmi alebo projektmi musí byť posúdený význam týchto účinkov, ako v podstate tvrdila Komisia, hlavne vo svetle osobitných vlastností a podmienok životného prostredia týmito plánmi alebo projektmi dotknutej lokality.

- 49 Na otázku 3b) treba preto odpovedať tak, že na základe článku 6 ods. 3 prvej vety smernice o biotopoch, pokiaľ existuje nebezpečenstvo, že plán alebo projekt nie priamo súvisiaci alebo nevyhnutný pre správu určitej lokality môže ohroziť ciele jej ochrany, musí byť považovaný za taký, ktorý pravdepodobne môže významne ovplyvniť túto lokalitu. Posúdenie uvedeného nebezpečenstva sa musí vykonať s ohľadom na vlastnosti a podmienky životného prostredia príznačné pre lokalitu, ktorej sa takýto plán alebo projekt týka.

O štvrtej otázke

- 50 Svojou štvrtou otázkou písmenami a) až c) žiada vnútroštátny súd Súdny dvor o upresnenie pojmu „primerané kroky“ v zmysle článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch a pojmu „primeraný odhad“ v zmysle ods. 3 tohto článku, ako aj o zodpovedanie otázky, za akých podmienok môže byť povolená činnosť, akou je mechanický lov srdcovky.
- 51 Vo svetle súvislosti sporu v konaní pred vnútroštátnym súdom, ako aj uvedených úvah a najmä odpovedí na prvé dve otázky, nie je nevyhnutné, ako to uviedla aj generálna advokátka v bode 116 svojich návrhov, odpovedať na štvrtú otázku, pokiaľ sa táto otázka týka článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch.
- 52 K pojmu „primeraný odhad“ v zmysle článku 6 ods. 3 treba uviesť, že táto smernica neurčuje žiadny zvláštny spôsob na vykonanie takéhoto odhadu.

- 53 Podľa slovného znenia tohto ustanovenia však musí schváleniu plánu alebo projektu predchádzať primeraný odhad ich dosahu na príslušnú lokalitu, pričom treba zohľadniť kumulatívne účinky vyplývajúce zo spojenia týchto plánov alebo projektov s inými plánmi alebo projektmi s ohľadom na ciele ochrany predmetnej lokality.
- 54 Takéto preskúmanie teda predpokladá, že pri využití najlepších vedeckých poznatkov v danej oblasti boli zistené všetky aspekty plánu alebo projektu, ktoré môžu samostatne alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi ovplyvniť ciele ochrany tejto lokality. Tieto ciele, ako vyplýva z článkov 3 a 4 smernice o biotopoch, a hlavne z článku 4 ods. 4, môžu byť určené najmä podľa významu lokality pre zachovanie alebo obnovu priaznivého stavu ochrany typu prirodzeného biotopu uvedeného v prílohe I alebo druhu uvedeného v prílohe II a koherentnosti siete Natura 2000 a tiež podľa toho, či im hrozí poškodenie alebo zničenie.
- 55 V súvislosti s otázkou za akých podmienok možno povoliť činnosť, akou je mechanický lov srdcovky, treba pripomenúť, že vzhľadom na článok 6 ods. 3 smernice o biotopoch a na odpoveď na prvú otázku je vecou príslušných vnútroštátnych orgánov, aby schválili tento projekt alebo plán s prihliadnutím na výsledok zhodnotenia jeho dôsledkov pre lokalitu len vtedy, ak zistili, že nebude nepriaznivo ovplyvnená integrita uvedenej lokality.
- 56 Je teda preukázané, že povolenie predmetného plánu alebo projektu môže byť udelené len pod podmienkou, že sa príslušné vnútroštátne orgány presvedčili, že tento plán alebo projekt nebude mať škodlivé následky na integritu dotknutej lokality.

- 57 Príslušný orgán musí teda odoprieť súhlas s plánom alebo projektom, ak je tu neistota o tom, že nevzniknú žiadne nepriaznivé vplyvy na lokalitu ako takú.
- 58 V tomto ohľade treba konštatovať, že kritérium pre udelenie povolenia stanovené v článku 6 ods. 3 druhej vete smernice o biotopoch zahŕňa zásadu ochrany (pozri rozsudok z 5. mája 1998, National Farmers' Union a i., C-157/96, Zb. s. I-2211, bod 63) a umožňuje účinne predchádzať nepriaznivým účinkom plánov alebo projektov na integritu chránených lokalít. Menej prísne kritérium pre udelenie povolenia ako toto spomenuté, by nemohlo rovnako účinne zabezpečiť dosiahnutie cieľa ochrany lokalít, ktorému slúži toto ustanovenie.
- 59 Preto môžu príslušné vnútroštátne orgány podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch, s ohľadom na výsledky preskúmania mechanického lovu srdcovky na jeho súlad s cieľmi zachovania lokality, povoliť takúto činnosť len vtedy, ak získali istotu o tom, že táto činnosť nebude mať škodlivé účinky na integritu lokality. O taký prípad ide, keď neexistuje z vedeckého hľadiska žiadna rozumná pochybnosť, že tu takéto účinky nie sú (pozri analogicky rozsudok z 9. septembra 2003, Monsanto Agricoltura Italia a i., C-236/01, zatiaľ neuverejnený v Zbierke, body 106 a 113).
- 60 V opačnom prípade by mohol byť mechanický lov srdcovky prípadne povolený podľa článku 6 ods. 4 smernice o biotopoch, ak sú splnené v ňom stanovené podmienky.
- 61 Na základe uvedeného treba na štvrtú otázku odpovedať tak, že podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch primeraný odhad dosahu plánu alebo projektu na dotknutú lokalitu predpokladá, že pred jeho schválením musia byť zistené, za využitia

najlepších vedeckých poznatkov v danej oblasti, všetky aspekty plánu alebo projektu, ktoré môžu samostatne alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi ovplyvniť ciele ochrany tejto lokality. Príslušné vnútroštátne orgány s prihliadnutím na primeraný odhad dosahov mechanického lovu srdcoviek na dotknutú lokalitu z pohľadu cieľov jej ochrany, povolia túto činnosť iba pod podmienkou, že získajú istotu, že táto činnosť nebude mať škodlivé účinky na integritu tejto lokality. Tak je tomu aj v prípade, ak neexistuje z vedeckého hľadiska žiadna dôvodná pochybnosť o neprítomnosti takýchto účinkov.

O piatej otázke

- 62 Vzhľadom na zistenie v bode 51 tohto rozsudku v prejednávacom prípade nie je potrebné preskúmať piatu otázku, pokiaľ sa týka článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch.
- 63 Túto otázku teda treba skúmať len pokiaľ sa týka článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch.
- 64 Svojou piatou otázkou by predkladajúci súd chcel v podstate vedieť, či môže vnútroštátny súd pri skúmaní legality povolenia plánu alebo projektu v zmysle článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch skúmať, či boli dodržané medze voľného uváženia príslušných vnútroštátnych orgánov určené týmto ustanovením, i keď táto smernica nebola prevzatá do právneho poriadku dotknutého členského štátu napriek uplynutiu lehoty, ktorá na to bola určená.

65 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že povinnosť členského štátu prijať všetky opatrenia potrebné pre dosiahnutie smernicou stanoveného výsledku je záväznou povinnosťou stanovenou článkom 249 ods. 3 ES a smernicou samotnou. Túto povinnosť prijať všetky všeobecné alebo osobitné opatrenia majú všetky orgány členských štátov, vrátane súdov v rámci ich príslušností (pozri rozsudok z 24. októbra 1996, Kraaijeveld a i., C-72/95, Zb. s. I-5403, bod 55).

66 Pokiaľ ide o právo jednotlivca odvolávať sa na smernicu a právo vnútroštátneho súdu vziať ju do úvahy, bolo by nezlučiteľné so záväzným účinkom smernice, priznaným jej článkom 249 ES, zásadne vylúčiť, aby sa mohli dotknuté osoby odvolávať na smernicou uložené povinnosti. Obzvlášť v prípadoch, v ktorých orgány Spoločenstva zavádzajú členské štáty prostredníctvom smernice k určitému správaniu, bol by praktický účinok takéhoto opatrenia oslabený, ak by sa občania nemohli na ňu pred vnútroštátnym súdom odvolávať a vnútroštátne súdy by ju nemohli vziať do úvahy ako časť práva Spoločenstva, na účely preskúmania, či vnútroštátny zákonodarca v rámci jemu vyhradeného oprávnenia voľby formy a prostriedkov výkonu smernice zostal v rámci priestoru pre voľné uváženie určenom mu smernicou (pozri rozsudok Kraaijeveld a i., už citovaný, bod 56). To isté platí pokiaľ ide o preskúmanie otázky, či sa vnútroštátny orgán, ktorý prijal napadnuté opatrenie, v prípade že nebolo prevzaté rozhodné ustanovenie dotknutej smernice do vnútroštátneho práva, rešpektoval priestor určený týmto ustanovením pre voľné uváženie.

67 Pokiaľ ide konkrétne o medze voľného uváženia určených v článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch, z tohto ustanovenia vyplýva, že vo veci, aká je predmetom konania pred vnútroštátnym súdom, smú príslušné vnútroštátne orgány, s prihliadnutím na výsledky preskúmania dôsledkov mechanického lovu srdcovky na ciele ochrany dotknutej lokality, túto činnosť povoliť len pod podmienkou, že sa presvedčili, že sa

táto činnosť neprejaví škodlivo na integritu tejto lokality. Takéto presvedčenie je dané vtedy, ak neexistuje z vedeckého hľadiska žiadna dôvodná pochybnosť o neprítomnosti takýchto účinkov (pozri bod 59 tohto rozsudku).

- 68 Takáto podmienka by teda nebola splnená v prípade, že by vnútroštátne orgány povolili uvedenú činnosť pri existencii neistoty o neprítomnosti škodlivých vplyvov na predmetnú lokalitu.
- 69 Z toho vyplýva, že vnútroštátny súd môže zohľadniť článok 6 ods. 3 smernice o biotopoch pri skúmaní otázky, či vnútroštátny orgán, ktorý povolil určitý plán alebo projekt, neprekročil medze priestoru pre voľné uváženie určené mu spomenutým ustanovením.
- 70 V dôsledku toho treba na piatu otázku odpovedať tak, že pokiaľ je vnútroštátny súd vyzvaný, aby preskúmal oprávnenosť povolenia plánu alebo projektu v zmysle článku 6 ods. 3 smernice 92/43, môže preskúmať, či boli zachované medze voľného uváženia príslušných vnútroštátnych orgánov určené týmto ustanovením, i keď toto ustanovenie napriek uplynutiu stanovenej lehoty nebolo prebraté do právneho poriadku dotknutého členského štátu.

O trovách

- 71 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnyim dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru, a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

- 1) Mechanický lov srdcoviek, vykonávaný dlhodobo niekoľko rokov, pre ktorý sa však každoročne vydáva povolenie na obmedzené obdobie, čo zakaždým predstavuje nové posúdenie tak možnosti vykonávať túto činnosť, ako aj lokality, kde bude vykonávaný, spadá pod pojem „plán“ alebo „projekt“ v zmysle článku 6 ods. 3 smernice Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín.

- 2) Článok 6 ods. 3 smernice 92/43 zavádza postup, v ktorom sa prostredníctvom predbežnej kontroly zabezpečuje, aby plány a projekty, ktoré priamo nesúvisia so správou lokality alebo pre ňu nie sú potrebné, ale môžu ju významne ovplyvniť, boli odsúhlasené len ak nepriaznivo neovplyvnia integritu tejto lokality, zatiaľ čo článok 6 ods. 2 uvedenej smernice stanovuje povinnosť všeobecnej ochrany spočívajúcej v predchádzaní poškodeniu, ako aj rušeniu, ktoré by mohli byť podstatné vo vzťahu k cieľom smernice, a nemôže sa uplatniť súčasne s odsekom 3 toho istého článku.

- 3) a) Článok 6 ods. 3 prvá veta smernice 92/43 sa musí vykladať v tom zmysle, že každý plán alebo projekt nie priamo súvisiaci alebo nevyhnutný pre správu lokality podlieha primeranému odhadu jeho dosahov na ňu z hľadiska cieľov jej ochrany, pokiaľ na základe objektívnych skutočností nemožno vylúčiť, že môže mať na túto lokalitu významný vplyv, a to buď samostatne, alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi.

- b) Podľa článku 6 ods. 3 prvej vety smernice 92/43 musí byť plán alebo projekt nie priamo súvisiaci alebo nevyhnutný pre správu určitej

lokality považovaný za spôsobilý významne ovplyvniť túto lokalitu vtedy, keď existuje nebezpečenstvo, že tento plán alebo projekt môže ohroziť ciele jej ochrany. Posúdenie uvedeného nebezpečenstva sa musí vykonať s prihliadnutím na vlastnosti a podmienky životného prostredia príznačné pre lokalitu, ktorej sa takýto plán alebo projekt týka.

- 4) Podľa článku 6 ods. 3 smernice 92/43 primeraný odhad dosahu plánu alebo projektu na dotknutú lokalitu predpokladá, že pred jeho schválením musia byť zistené, za využitia najlepších vedeckých poznatkov v danej oblasti, všetky aspekty plánu alebo projektu, ktoré môžu samostatne alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi ovplyvniť ciele ochrany tejto lokality. Príslušné vnútroštátne orgány s prihliadnutím na primeraný odhad dosahov mechanického lovu srdcoviek na dotknutú lokalitu z hľadiska cieľov jej ochrany povolia túto činnosť iba pod podmienkou, že nadobudnú istotu, že táto činnosť nebude mať škodlivé účinky na integritu tejto lokality. Tak je tomu aj v prípade, ak z vedeckého hľadiska neexistuje žiadna dôvodná pochybnosť o tom, že nedôjde k takýmto účinkom.
- 5) Pokiaľ je vnútroštátny súd vyzvaný, aby preskúmal zákonnosť povolenia plánu alebo projektu v zmysle článku 6 ods. 3 smernice 92/43, môže preskúmať, či boli zachované medze voľného uváženia príslušných vnútroštátnych orgánov určené týmto ustanovením, i keď toto ustanovenie napriek uplynutiu stanovenej lehoty nebolo prebraté do právneho poriadku dotknutého členského štátu.

Podpisy